

GODIŠNJA SKUPŠTINA DRUŠTVA DAH

DRUGOVI I DRUGARICE,

prije nego predemo na izvještaj o radu upravnog odbora DAH o proteklom periodu od 11 mjeseci, odnosno 1 godine, trebamo barem u najosnovnijim crtama prikazati stanje u kom je DAH i sve naše članstvo, svi agronomi, kao i organizacije poljoprivredne službe bilo u aprilu 1954. godine.

I.

STANJE I PROBLEMI U APRILU 1954. GODINE

I prema svom položaju u društvu i prema mogućnostima svog rada na unapređivanju poljoprivrede, agronomi su bili početkom 1954. godine u mnogo lošijem položaju nego danas.

Dovoljno je sjetiti se: 1. da smo početkom 1954. godine imali preko 50 nezaposlenih agronoma i nekoliko stotina poljoprivrednih tehničara, od čega veliki broj žena; da su se na svim novim radnim mjestima tražili agronomi sa barem 5 godina prakse; ta prilično velika nezaposlenost je privremeno bila umanjena sredstvima za specijalizaciju od tehničke pomoći;

2. da smo imali svega desetak i to neopremljenih i nedovoljno organiziranih KPS, bez koordinacije među sobom kao ni sa zadrugarstvom, a da je u većini kotareva agronom radio kao kotarski ili općinski agronom i da se i ta institucija, a naročito općinskog agronoma, bila već temeljito kompromitirala;

3. da su svi naši naučno-istraživački zavodi upravo tada bili u izvjesnoj krizi zbog prelaza sa budžetskog na samostalno financiranje i da velikom broju agronoma u njima nije bilo jasno da li će se zavodi moći samostalno financirati ili će se morati likvidirati ili eventualno pripojiti fakultetu;

4. da je niz poljoprivrednih škola bio u likvidaciji, a nastavnici tražili zaposlenje;

5. da je zadrugarstvo tada već doduše preživjelo krizu u kojoj se našlo nakon reorganizacije u SRZ da su opće poljoprivredne zadruge tada već ne samo preživjele, nego su započele novi polet, ali da još nisu bili osnovani zadružni specijalizirani savezi u centru ni specij. zadruge, odnosno ogranci na terenu i da je veliki broj kotarskih saveza poljoprivrednih zadruga zbog toga također bio u previranju i smanjivanju;

6. da je veliki dio agronoma bio predmet čestih neopravdanih javnih kritika većinom zbog nedostataka koji nisu bili lične prirode, nego su uzrokovani nedostatnim ili pogrešnim školovanjem ili pak položajem agronoma, pogrešnom organizacijom poljoprivredne službe, nestimulativnim sistemom plaćanja za rad, a da se istovremeno naša društvena i staleška organizacija, prema mišljenju mnogih naših članova, nije u maksimalno mogućoj mjeri angažirala na rješavanju tih osnovnih problema.

Međutim danas, mi sa zadovoljstvom konstatiramo da se kroz to vrijeme opći položaj agronoma mnogo izmijenio i popravio, zahvaljujući odlukama, inicijativi i aktivnosti našeg državnog i političkog rukovodstva nakon III. Kongresa S.K. Srb. i Hrv. zatim poljoprivrednih zadružnih organizacija, našeg javnog mišljenja, a dobrim dijelom i oživjeloj inicijativi i aktivnosti samih agronoma i naših organizacija.

II.

RAD DRUŠTVA AGRONOMA I PROBLEMI 1954. GODINE

Želimo unaprijed istaći da su rezultati, koji su ove godine ostvareni, postignuti zahvaljujući događajima koji su se u vezi sa našom poljoprivredom zbili u toku posljednje godine, zapravo već krajem 1953. godine i u početku 1954. godine.

O tomu, kakovo je stanje naše poljoprivrede, nije potrebno mnogo govoriti, jer je ono dovoljno poznato.

Realni put brzog rješavanja problema u poljoprivredi dao je drug Tito na III. kongresu SK Srbije

Postalo je svima jasno: »da u našim prilikama postoje najveće mogućnosti za unapređenje poljoprivrede preko raznovrnih formi zadruga«, kako je to konstatirano na III. Kongresu SK Hrvatske, u izvještaju komisije za selo.

Zadrugarstvo je ona velika snaga koja može pokrenuti i već počinje pokretati stotine hiljada polj. gospodarstava napred u povećanje količine i kvaliteta proizvoda, u podizanje čitave poljoprivrede na viši nivo.

Tim momentom, nakon takovih zaključaka bilo je svima jasno, da će se agronomi naći pred novim velikim zadacima, i da će se morati revidirati položaj staleža koji je uz i sa zadrugama prvenstveno pozvan da taj rad na unapređivanju poljoprivrede vrši pod uslovom ako i oni svoj rad i djelovanje prilagode novim uslovima i preorijentiraju svoje djelovanje na konkretno unapređivanje poljoprivrede

Kao što se moglo nakon takove orijentacije naše narodne vlasti i predvidjeti mnogi teški problemi, koji su osobitom žestinom ranije pogađali naš stalež, morali su se riješiti ili barem početi rješavati već u 1954. godini — što inicijativom vlasti i njenih predstavnika što zadružnih organizacija, a što inicijativom samih agronoma, odnosno naše organizacije DAH. Izvršni odbor DAH je već na svojim prvi sastancima zauzeo ova stanovišta:

- 1) Uskladiti svoje djelovanje s odlukama III. kongresa SKH;
- 2) Pozitivan stav prema zadrugarstvu opće, a prema nastojanjima Glavnog zadrugarnog saveza NRH posebno;
- 3) Za organizaciju poljoprivredne službe u kotaru na principu stručne i finansijske samostalnosti agronomske organizacije.

U smislu ovih odluka trebalo je izvršiti reorganizaciju rada DAH.

U proljeće 1954. godine., našavši se pred mnoštvom krupnih i sitnih problema koji su stajali pred našim staležom, nama je bilo jasno ne samo da ne ćemo moći da ih sve riješimo, jer su mnogi ovisili o zahvatima narodne vlasti, i općoj organizaciji naše države i njene privrede u iznesenom pravcu, nego isto tako da mi ne ćemo moći niti da se založimo istovremeno za rješavanje svih problema, pa čak niti svih važnih problema. Osim toga, budući da i unutar naših redova postoje ili su postojala u to vrijeme različita mišljenja o pojedinim problemima, kao na pr. o problemu postojanja srednjih poljoprivrednih škola, mi smo nastojali izlučiti samo one probleme našeg staleža i njegovog položaja i djelovanja u poljoprivredi, koje smo smatrali najvažnijim problemima većine agronoma i čitave poljoprivrede i na kojima bi trebalo osigurati složni nastup DAH i mobilizirati naše članstvo.

Takovi problemi, na kojima smo mogli osigurati javni nastup DAH su 1954. god. bili ovi:

- 1) problem organizacije poljoprivredne službe u kotaru;
- 2) problem zaposljavanja agronoma u zadrugarstvu i pitanje položaja agronoma u zadrugarstvu;
- 3) problem položaja agronoma u poljoprivrednim poduzećima kao i u poduzećima poljoprivredne industrije i trgovine;

4) problem plaćanja agronoma.

Osim ovih DAH se založio i na rješavanju mnogih drugih problema, od kojih ćemo iznijeti samo najvažnije.

Ad 1) Organizacija poljoprivredne službe

Potreba sistematskog i što bržeg unapređivanja naše poljoprivrede nužno nameće potrebu revizije rada i razmjesta snaga svih onih institucija i kadrova koji rade odnosno koji bi mogli raditi na tom zadatku.

Svima je bilo jasno da poljoprivredna služba treba biti tako organizirana da poljoprivredni i vet. stručnjaci, koji su uz organizacije zainteresiranih proizvođača osnovni kadrovi za unapređivanje, budu najracionalnije iskorišćeni za neprekidno, sistematsko i dovoljno brzo prenošenje naučnih i stručnih dostignuća u široku proizvodnu praksu. Osim toga, da se uz to osigura potrebni naučni rad i školovanje potrebnog broja novih kvalificiranih stručnjaka.

Međutim, kako bi to trebalo izgledati u praksi, mišljenja su se vrlo razlikovala i u vrijeme kad je trebalo formirati konkretnu agronomsku organizaciju za unapređenje poljoprivrede na terenu, naš stalež je bio svjedok jedne i suviše dugotrajne diskusije o tom problemu — diskusije koja je mnogo naškodila agronomima, a sigurno da nije koristila ni poljoprivredi.

Danas na sreću nije više potrebno ni podsjećati se koliko je koncepcija bilo još i početkom 1954. godine, koje su nastojale biti realizirane. Jedna koncepcija prema kojoj je jedne agronome trebalo ostaviti kao kotarske, a druge dati u općine kao općinske agronome, bila je već i tada teško kompromitirana. Isto tako i druga koncepcija, prema kojoj bi agronomi u poduzećima poljoprivredne industrije i trgovine direktno organizirali i unapređivali proizvodnju na stotinama hiljada seljačkih gospodarstava, također je pretrpjela neuspjeh, slično kao i treća, da bi to činili rasadnici, ergele i državna dobra. Praksa je pokazala da to mogu biti dobri izuzeci, ali ne pravilo, nego da je za tu svrhu potrebna posebna organizacija. I četvrta koncepcija da svi agronomi treba da odu u zadruge i saveze također je postalo jasno da se ne može preporučiti kao najbolje rješenje, zbog praktične nemogućnosti nužne specijalizacije velikog dijela agronoma za konkretni rad, nadalje zbog potrebe da se agronom opremi najnužnijim tehničkim pomagalicama, laboratorijima, instrumentima, zbog opasnosti birokratizacije i konačno zbog potrebe osamostaljenja stručnjaka i stručnog rada.

Na nesreću, diskusija o organizaciji poljoprivredne službe je trajala predugo. Ali na sreću, agronomi su imali prilike da na terenu 1952., 1953. i 1954. godine vide vrlo veliku raznoličnost, zapravo realizaciju raznih koncepcija u praksi.

A praksa je već 1953. godine jasno pokazala ogromne prednosti kotarskih poljoprivrednih stanica pred svim ostalim oblicima organizacije poljoprivredne službe u kotaru. Praksa je nepobitno dokazala da je osnivanje KPS-a u staleškom interesu agronoma, ali istovremeno i u interesu unapređivanja poljoprivrede. U njima je provedena po agronomskom staležu davno, još od splitskog kongresa agronoma 1935. godine tražena debirokratizacija agronoma, osigurana nužna stručna samostalnost, a osiguran stručni rad, kao i stalno usavršavanje i nužna specijalizacija agronoma. Osim toga, u njima se na najbolji način može riješiti i pitanje stimulacije za rad i pravilnog honoriranja rada agronoma uopće. Ova samostalnost nameće i povećanu odgovornost agronoma i zahtijeva novi odnos proizvodnje te su tako zadovoljeni zahtjevi agronoma i zajednice.

Zbog svih tih razloga, glavni pobornici osnivanja i rada KPS-a su bili agronomi koji su prešli praksu i mladi agronomi koji su odgojeni u našim uslovima i imaju pozitivni odnos prema radu.

Iskustva pak koja su KPS-e stekle već prve godine svog rada, bila su vrlo velika i vrijedna za sistem i praksu unapređivanja poljoprivrede uopće, a kotarevi s prvim stanicama, kao Sisak, Križevci, Đakovo, Grubišno Polje — postali su primjeri konkretnog unapređivanja poljoprivrede.

Izvršnom odboru DAH-e je već u početku svog rada iza glavne godišnje skupštine, odnosno iza konstituiranja, bilo potpuno jasno da je organizacija poljoprivredne službe u kotaru problem na čijem rješavanju će se morati najviše angažirati.

Ako se danas postavi pitanje da li je DAH, odnosno njegov izvršni i upravni odbor, pomoglo pri rješavanju tog problema, onda možemo dati pozitivni odgovor: mi smo u svakoj prilici i situaciji decidirano jasno i odlučno stajali na stanovištu osnivanja KPS-a — usmeno, na svim konferencijama i sastancima, a predlagali smo to i pismeno.

Upravni odbor DAH je stajao na stanovištu osnivanja KPS-a od svog formiranja 15. IV. 1954. god. i to stanovište je došlo do izražaja naročito

1. na I plenarnom sastanku DAH 9. V. 1954.,
2. na II plenarnom sastanku DAH 9. VII. 1954.
3. na plenumu Glavnog zadružnog saveza 25. VIII. 1954. smo zamolili plenum Z.S. da predloži Izvršnom vijeću da daje preporuku KNO-ima za osnivanje KPS-a;
4. 13. X. 1954. na sastanku o planu poljoprivrede za 1955. god. u Izvršnom vijeću predložili smo da se u plan 1955. god. unese osnivanje i rad KPS-a kao jedna od najvažnijih priprema za unapređivanje poljoprivrede. Drug Cetinić obećao je da će predložiti Saboru rješenje toga pitanja.
5. 31. X. 1954., uz plenum Glavnog zadružnog saveza organiziran je posebni sastanak o organizaciji KPS.
6. 7. XI. 1954. posebna komisija Sabora NRH, koju su sačinjavali drugovi: Slavko Komar, Marin Cetinić, Ivan Buković i Dušan Dragosavac, a od agronoma bili prisutni drugovi: Đorđe Momčilović, Magašić Mauricije, Drago Vodopija, Karamarković Ivan, Slavko Borojević i predsjednik DAH-e, nakon podnesenih pismenih referata Đorđa Momčilovića i Većeslava Pavleka i diskusije o referatima, odlučila je da predloži Izvršnom vijeću da daje preporuku KNO-ima da osnuju KPS-e.

Na ovom mjestu izričemo zahvalnost svim članovima saborske komisije, koja je riješila najvažnije pitanje koje je stajalo pred našim staležom i pred našom organizacijom DAH-e.

Sa ciljem da se pomogne što bržem i širem osnivanju KPS-a, izvršni odbor DAH je uputio svim podružnicama i ovu okružnicu:

»Već više od 2 godine prihvaćen je prijedlog ing. Đorđa Momčilovića da se počne s osnivanjem kotarskih poljoprivrednih stanica kao najpogodnijeg rješenja problema organizacije poljoprivredne službe u našim prilikama.

Praksa rada agronoma preko kotarskih poljoprivrednih stanica, u poređenju sa ostalim načinima rada ubrzo je pokazala velike prednosti, pa je bilo za očekivati, da će stanice biti do sada osnovane barem u većini, ako već ne u svim kotarevima.

Međutim, do sada je tek manji broj kotareva oformio svoju poljoprivrednu stanicu, i poljoprivredna služba u tim kotarevima još se odvija na stari način, preko kotarskih agronoma. Uzroci zbog kojih u većini kotareva nisu još oformljene poljoprivredne stanice leže, između ostalih, i u nedovoljnoj aktivnosti pojedinih podružnica DA. Zbog toga smatramo da sve podružnice treba da odmah sazovu sastanke svih članova, na kojim sastancima treba prodiskutirati i donijeti konkretne zaključke, što treba učiniti da se u onim kotarevima, gdje još nisu osnovane poljoprivredne stanice, čim prije osnuju.

Isto tako, nužno je za svaki kotar prodiskutirati i dati prijedloge kako prići rješavanju osnovnih problema u poljoprivredi dotičnog kotara.

Ovih dana osnovano je i Udruženje poljoprivrednih stanica, koje će moći pomoći radu stanica na terenu, ali i bez obzira na udruženje polj. stanica, smatramo da podružnice društva agronoma trebaju da uoče i razgledaju u

svakom kotaru najvažnije probleme iz poljoprivrede i daju konkretne prijedloge za njihovo rješavanje.

Budući da zadrugarstvo predstavlja najveću mogućnost unapređivanja poljoprivrede u našim prilikama, jasno je da će rad poljoprivrednih stanica biti najefikasniji, u koliko svoj rad usmjere na rješavanje svih stručnih i organizacionih problema poljoprivredne proizvodnje, koje stoje pred zadrugarstvom u dotičnom kotaru.

Nadalje treba raspraviti o potrebi da što veći broj najboljih i najagilnijih stručnjaka dođe na rad ili se vezuje sa radom kot. polj. stanica, zbog nužnosti unapređivanja poljoprivrede na širokom frontu desetaka i stotina hiljada sitnih seljačkih gospodarstava. To će se pak moći načiniti mjerama za stimulatívno plaćanje i honoriranje, koje će se u kot. polj. stanicama uvesti, odnosno koje su u nekima već dobrim dijelom provedene.

Kao što se vidi, mi smo izgradili svoje zajedničko gledište na problem organizacije poljoprivredne službe u kotaru. Ovo stanovište smo zastupali — i ostvarujemo ga.

U sistem organizacije poljoprivredne službe međutim ne spadaju samo KPS, nego i naučne ustanove, kontrolne ustanove, fakulteti i t. d. Međutim, za unapređivanje poljoprivrede na širokom frontu sa postojećim kadrovima — KPS-e su kao ustanove za direktno prenošenje nauke u praksu bez sumnje najvažnije ustanove, pa je bilo najpreče riješiti njihovo pitanje.

Ad 2) Zaposljivanje agronoma u zadrugama i pitanje njihovog položaja u zadrugarstvu.

Kao posebno važni problem pokazalo se da treba za daljnje organiziranje i unapređivanje zadrugarstva, naročito specijaliziranih zadruga, na aktivnu suradnju angažirati što više agronoma. Ali, s tim u vezi se odmah postavilo pitanje položaja agronoma u zadrugarstvu.

Mi smo stajali i stojimo na stanovištu da se agronom može maksimalno vezati i stimulirati za rad na organizaciji i vođenju zadruga u slučaju ako mu se dozvoli, odnosno pomogne, da zauzme takav položaj, s kog će moći najviše načiniti za organizaciju zadruga ili pak za organizaciju i vođenje zadrugne proizvodnje ili ostalih zadrughnih akcija (predsjednik, tajnik i upravitelj zadruga).

Idući s tog stanovišta, mi smo vršili propagandu za ulaz agronoma u specijalizirane zadrugne organizacije. Zadrughni savez se uglavnom složio sa takovom našom koncepcijom, pa su u toku jeseni i zime 1954. na pr. od prvih 40 specijaliziranih ratarsko-sjemenarskih kotarskih zadruga u 25 agronomi izabrani kao predsjednici ili tajnici. Ovakav stav je zauzeo naročito Ratarsko-sjemenarski zadrughni savez.

U vezi sa takovim našim stavom, mi smo svem našem članstvu uputili 16. IX. ovaj proglas za aktivnu suradnju agronoma u zadrugarstvu:

»U posljednje vrijeme osnovana su u Zagrebu tri zadrughna specijalizirana saveza sa djelovanjem na području čitave NRH i to:

Zadrughni stočarski savez;

Zadrughni voćarsko-vinogradarski savez;

Zadrughni ratarsko-sjemenarski savez.

Svrha osnivanja ovih Saveza je principijelno dovoljno objašnjena putem štampe, a naročito kroz rad posljednjeg plenuma GSPZ-a NRH-e.

Razumljivo je, da ovi Savezi, zadatke koje imaju pred sobom, ne bi mogli uspješno rješavati bez najuže povezanosti sa istovremenu pri čemu mislimo u prvom redu na rad preko lokalnih zadrughnih organizacija.

Analizirajući predviđeni sistem rada preko specijaliziranih zadrughnih organizacija, koje će se baviti rješavanjem problema iz svog užeg djelokruga rada, nije teško uočiti kakove perspektive takav rad pruža (jasno uz istovremenu potrebu usklađivanja raznih propisa i sl.) za razvoj naše poljoprivrede uopće, a posebno za stručni rad agronoma.

Napomenut ćemo ovdje samo neke momente, koje treba imati u vidu kada se govori o ovim pitanjima.

— Osnovni princip rada specijaliziranih zadružnih organizacija je, da pokreće i organizira u prvom redu takove poslove u proizvodnji i prometu poljoprivrednim proizvodima, koji su sa stanovišta materijalnog efekta interesantni za proizvađača.

— Zadružna organizacija ne će nastupati kao trgovac — nakupac za račun drugoga, već će nastojati uspostaviti, gdje god je to moguće, neposrednu vezu sa potrošačem, a poslovat će u prometu za račun proizvađača svog člana, što je i normalno da radi kao njegova organizacija.

— Zadružna specijalizirana organizacija odvijat će svoje poslovanje tako, da ostvaruje dobit potrebnu za sve radove oko unapređivanja proizvodnje i za proširenu reprodukciju. Radeći bez posrednika i istupajući organizirano, spec. zadruga će moći takovu dobit ostvariti sa znanjem i saglasnošću svojih članova, pošto će oni i pored toga postizavati bolje cijene za svoje proizvode, a dobit koju zadruga ostvari ulagat će se u svrhe korisne za selo.

— Zadruga kao organizacija proizvađača najpogodnija je ekonomska organizacija, koja agronomima omogućuje solidan rad na unapređivanju poljoprivrede. Organizacija proizvodnje i prometa robe za unutarne i vanjsko tržište, što je osnovni zadatak zadruge, omogućava uspostavljanje takove sprege između zadruge s jedne i stručnjaka i stručnih organizacija i ustanova s druge strane, u kojoj se stručnjaci ne će morati baviti samo propagandom i demonstracijama, već pretežno konkretnim proizvodnim zadacima, koji daju neposredne rezultate od širokog ekonomskog značaja.

— Kod svakog konkretnog proizvodnog zadatka zadruga će tražiti od stručnih organa, da svojim učestvovanjem pripomognu postizavanju boljih uspjeha. Predviđeno je, da se takova suradnja bazira u prvom redu na poslovnosti t.j. ukoliko stručnjak svojim radom uspije pomoći ostvarivanju veće dobiti za proizvađača i zadrugu, odgovarajući dio takove dobiti pripast će stručnom organu, a jedan dio lično angažiranom stručnjaku.

Već ovo nekoliko iznijetih momenata dovoljno ukazuje na važnost i potrebu jačanja specijaliziranih zadružnih organizacija. Postojanjem i uspješnim djelovanjem ovakvih organizacija pruža se stručnim kadrovima po prvi puta mogućnost da na najbolji način praktično riješe pitanje poljoprivredne službe na terenu.

U vezi sa iznijetim preporuča se podružnicama, da upoznaju svoje članove sa sadržajem ove okružnice, te da poduzmu potrebno da isti svoj rad usmjere naročito na:

1. Povezivanje preko ustanova u kojima stručnjaci rade, kao i lično sa specijaliziranim zadružnim organizacijama na rješavanju konkretnih proizvodnih zadataka.
2. Gdje god postoje uslovi za formiranje i uspješan rad specijaliziranih zadruge, da agronomi budu pokretači i nosioci inicijative za osnivanje specijaliziranih zadruge. Jasno je, da svakom ovakvom koraku mora prethoditi solidna analiza materijalne potrebe i mogućnosti za rad zadruge. Sa sigurnošću se može ići, bez posebnih analiza, na osnivanje ratarsko-sjemenarskih zadruge u sjedištima kotareva bivše osječke oblasti, pošto će takove zadruge imati materijalnu bazu za rad.

Pravilnim rješavanjem iznijetih pitanja dat ćemo u današnjim uslovima kao stručnjaci svoj najveći doprinos na unapređivanju poljoprivrede, te ujedno pripomoći pravilnom rješavanju pitanja poljoprivredne službe na terenu i položaja agronoma uopće. To je naša društvena obaveza.

Takav stav smo mi zauzeli prema zadrugarstvu uopće, prema specijaliziranim zadružnim organizacijama posebno i takav stav smo propagirali naročito među mladim agronomima.

Danas već možemo reći: većina agronoma smatra da u našim uslovima ne može biti ozbiljnog, velikog i brzog unapređivanja poljoprivrede bez zadrugarstva i da zadrugarstvo zato danas, a sutra još više, treba biti u najvećoj

mogućoj mjeri podupirano od države. Ali, agronomi u vezi sa razvitkom zadrukarstva rješavaju i svoje staleško pitanje — jer bez zadrukarstva ne može biti ni efikasnog rada agronoma u narodu uopće; bez zadrukarstva, kod nas bi se ubrzo pojavila i nezaposlenost agronoma.

Ad 3) Položaj agronoma u poljoprivrednim poduzećima i zaposljavanje agronoma u poljopr. industr. i poljopr. trg. poduzećima.

Mi smatramo, da u svim poduzećima koja proizvode i u većini poduzeća koja prerađuju ili vrše promet poljoprivrednih proizvoda, agronom treba imati takav položaj da može u najvećoj mjeri djelovati na organizaciju i unapređivanje poljoprivredne proizvodnje.

Smatramo da je u poljoprivrednim proizvodnim poduzećima van diskusije da rukovodioc odnosno direktor poduzeća treba biti agronom. Praksa kroz 3 godine je dokazala da su poljoprivredna dobra pod vodstvom stručnjaka direktora krenula brže.

Isto tako smatramo da takav položaj treba osigurati agronomu u poduzećima nekih vrsta poljoprivredne industrije i to u tvornicama šećera, tvornicama za prerađu voća i povrća, mljekarama, uljarama i t. d.

Praksa rada onih industrija koje rade i kontrahiraju mimo zadruga i bez poljoprivred. stručnjaka dokazuje kakove pogreške i štete se događaju za same te tvornice, ali isto tako i za čitavu poljoprivredu pa i čitavu narodnu privredu, ako velikim žrtvama izgrađene tvornice ne iskorištavaju svoj puni kapacitet, a pogotovo ako se radi o tako važnim prehrambenim artiklima, kao što su šećer i ulje, ili pak izvoznim artiklima, kao što su konzerve voća i povrća i t. d.

Smatramo nadalje da i u poduzećima za promet i otkup poljoprivrednih proizvoda agronom treba imati odgovarajuće mjesto, ne samo zbog organizacije stručnog pakovanja, transporta i čuvanja te robe, nego još i više zbog mogućnosti uticaja na veličinu i kvalitet proizvodnje. Ovo će biti od sve veće važnosti uporedo sa razvojem sistema kontrahaže kod nas.

Stojeći na ovim principima, mi smo svim našim podružnicama 16. VIII 1954. uputili ovu okružnicu:

»Molimo da upoznate sve naše zainteresirano članstvo da Društvo agronoma, kao stručna i staleška organizacija ima zakonsko pravo da dađe svog delegata kao člana komisije narodnih odbora za izbor direktora.

Ovo naše pravo se temelji na odredbama Uredbe o osnivanju privrednih poduzeća, čl. 88—92., a naročito na čl. 90., stavak 3.

Citirana Uredba je objavljena u »Službenom listu FNRJ«, br. 51. od 24. XII. 1953. i ispravak u »Sl. listu« br. 8/54. g.

Dužnost je našega društva da se to pravo koristi za dovođenje stručnjaka na mjesta odakle će moći najviše doprinijeti stručnom rukovođenju poduzećima i unapređenju poljoprivrede.

U tom smislu izvolite se staviti u vezu sa pojedinim narodnim odborima i odrediti Vašeg delegata kod svih kotarskih i većih gradskih narodnih odbora, na čijem teritoriju ima poduzeća za koja smo mi kao agronomi direktno zainteresirani.

Mi smo potpuno svijesni da mi još danas nemamo dovoljno agronoma osposobljenih da vode sva ovakova poduzeća i da je agronom tek počeo u ta poduzeća ulaziti i to obično kao početnik, sa pretenzijama da radi na osiguravanju sirovinke baze odnosno kontrahaži preko zadruga ili pak da bude tamo tehnolog, a tek u malo slučajeva da bude rukovodilac. Zato je zadaća DA da vodi brigu koliko o osposobljavanju svojih kadrova i za takove dužnosti, a osim toga da se već osposobljenima omogući da dođu na odgovarajuća mjesta.

Činjenica je međutim da su se prvi agronomi koji su ušli u te industrije uglavnom vrlo dobro snašli. Zahvaljujući velikim dijelom pomoći koju je davalo DAH iz fonda za usavršavanje agronoma, tako da su agronomi koji su ušli u te industrije prvih 3—6 mjeseci bili plaćeni od društva, a ne od dotičnih

poduzeća. U poljoprivrednoj industriji NRH se danas nalazi, prema našim podacima 52 poljoprivredna stručnjaka.

Ad 4) Problem plaćanja agronoma.

Problem sistema plaćanja i visine plaća agronoma je jedan od važnih problema ne samo agronoma kao staleža, nego je to mnogo širi problem. Dobro stimuliranje može biti ne samo sredstvo za bolji rad i veće zalaganje agronoma, već ono može biti dragocjeno sredstvo za brže unapređivanje poljoprivredne proizvodnje, a naročito za što brže i bolje usmjeravanje i specijalizaciju poljoprivredne proizvodnje u pojedinim našim krajevima.

O tomu, kakovo je bilo stanje plaćanja agronoma obzirom na potrebu stimuliranja za maksimalno zalaganje za unapređivanje proizvodnje, o destimulativnom sistemu plaćanja agronoma do 1954. god. nije više potrebno ni govoriti. To je već danas potpuno jasno svim nama, tako da se to pitanje počelo već rješavati u praksi. Ističemo da su nam drugovi Komar i Buković po ovom pitanju pružali punu pomoć i mi im na ovom mjestu za takovo razamijevanje izričemo našu zahvalnost.

Mnogi agronomi su to već osjetili.

Mi smo smatrali da je jedan od važnih zadataka da se izradi sistem plaćanja uopće i stimuliranja za što veću aktivnost agronoma na konkretnom unapređivanju poljoprivrede na širokom frontu stotina hiljada poljoprivrednih gospodarstava kod nas, što je zadaća prvenstveno KPSa i zadrugarstva. Nadalje smo smatrali da će trebati izvršiti pregrupaciju naših agronoma u tom smislu da najkvalitetniji stručni kadrovi dođu u KPSe. Osim toga, u vezi sa time što će KPS biti ustanova sa samostalnim financiranjem, mi smo pristupili izradi i izradili »Cjenik agronomskih usluga KPS-e« i s njime u vezi prijedlog »Odluke o plaćanju agronoma KPS-e«. Mi smo svijesni toga da taj prvi naš »Cjenik agronomskih usluga« nije ni savršen ni vječan, da će se vremenom mijenjati mnoge cijene, možda i neki principi. Uvjereni smo da i ovakav kakav jest, može poslužiti kao baza financiranja KPS-e, a time i stimulativnog plaćanja agronoma.

Značaj ovog Cjenika je međutim širi i njime se ne će koristiti samo KPSe i agronomi u njima, nego i mnogi agronomi u drugim ustanovama.

Osim toga, vrijednost mu leži i u tom, što će se iz njega vidjeti koliko veliko mnoštvo stručnih poslova u poljoprivredi treba da rade agronomi, a koje poslove nažalost još za sada nitko ne radi.

Što se tiče plaćanja agronoma na d.p. dobrima to je problem koji interesira jednako sve naše republike, pa to pitanje rješava Odbor za privredu Saveznog izvršnog vijeća, a slično je i sa pitanjem plaća agronoma u zadrugama.

Na pitanje plaćanja agronoma DAH treba neprekidno paziti, ne samo zbog staleških interesa — nego upravo i zbog interesa i stimuliranja što bržeg unapređivanja poljoprivrede.

Međutim ovdje treba napomenuti, da je upravo sistem plaćanja agronoma u poljoprivrednoj proizvodnji ipak osnovni problem koga DAH treba pomoći rješavati i na njega upozoravati, jer danas imamo situaciju da je relativno mnogo agronoma van poljoprivredne proizvodnje, iako je direktno unapređivanje poljoprivredne proizvodnje direktnim putem ipak osnovni zadatak agronoma. Sistem plaćanja može nam stvoriti situaciju da agronom ne bude htio da ide u urede, i t. d. nego prvenstveno u ustanove za podizanje poljoprivredne proizvodnje.

Od ostalih važnijih problema o kojima je vodio brigu Izvršni odbor Društva agronoma bili su:

- a) problem usavršavanja naših kadrova i poslovi u vezi sa specijalizacijom,
- b) pitanje pomoći polj. fakultetu,
- c) pitanje vanjske specijalizacije,

- d) pitanje naše stručne štampe, a posebno Gospodarskog lista,
- e) sudjelovanje Društva agronoma u akciji prosvjećivanja,
- f) pitanje aktiviranja podružnica DA
Sastanci sa narodnim zastupnicima,
Osnivanje novih podružnica bliže terenu,
- g) pitanje zaposlavanja agronoma,
- h) pitanje osnivanja Poljoprivrednog muzeja.

Ad a) Problem usmjeravanja i specijalizacije naših kadrova i poslovi DA u vezi sa fondom za usavršavanje

Mi smo svijesni toga, da već i danas (naročito će se taj problem pojaviti osnivanjem KPS-a u svim našim kotarevima), a pogotovo će to biti u skoroj budućnosti, problemu specijalizacije agronoma će trebati posvetiti sve veću pažnju. Mi ćemo uz normalni razvoj zadrugarstva vrlo brzo doći u situaciju da trebamo mnogo specijalista za uzgoj kukuruza, šećerne repe, sjemenja trava i djeteline, uzgoj svinja, govedarstvo, voćarstvo, vinogradarstvo i t. d. Ubrzo opć. agronom, ma koliko bio na visini, ne će bez potrebnog usavršavanja moći sa sigurnošću preuzimati ni voditi ovakove konkretne poslove. Zato se već u početku rada KPSa opaža taj problem, a otud i nastojanje i rad Udruženja KPSa na organizaciji i vodenju kurseva za agronome na polj. fakultetu. DA se tim problemom 1954. g. nije bavilo, jer taj posao vrši Udruženje KPSa, ali upozorava sve agronome na tu potrebu i djelatnost.

Međutim, DA se naročito bavilo problemom davanja savjeta i pomoći mladim agronomima i polj. tehničarima za usavršavanje, a iz fonda od 9,800.000 koje je preko Saveza agronomskih društava dobilo koncem 1953. godine od Uprave za tehničku pomoć. Prema odluci DA 1953. god., taj kredit je upotrebljen uglavnom za pomoć za usavršavanje agronoma i tehničara prije stupanja u radni odnos, odnosno za organizaciju staža ili prakse, slanjem još nezaposlenih mladih stručnjaka u najrazličitija poduzeća i ustanove. Samo mali dio ovih sredstava dat je za usavršavanje zaposlenih stručnjaka. Od ukupno 9,800.000 din., ostalo je raspoloživo oko 1,800.000 din., koja sredstva su utrošena u toku 1954. god. uglavnom prema istom načelu, t.j. davanjem pomoći mladim i nezaposlenim agronomima i tehničarima, samo s tom razlikom, što je dato relativno više sredstava za ulaz agronoma u polj. industriju te polj. i industr. poljopr. poduzećima i naročito zadružnim organizacijama, kod kojih poduzeća i ustanova će dotični stručnjaci ostati na radu.

Usprkos izvjesnim nedostacima koji su se pojavili kod trošenja sredstava, može se reći da su ta sredstva korisno utrošena, jer su barem djelomično nadomjestila za agronome potrebni staž odnosno praksu. Naime, zahvaljujući ovim sredstvima, mnogi mladi agronomi i poljoprivredni tehničari su se lakše zaposlili, jer su tako dobili izvjesnu praksu. Mnogi agronomi su ušli u poljoprivrednu industriju, gdje je agronoma ranije bilo vrlo malo, zatim je zahvaljujući tim sredstvima zaposleno nekoliko desetaka ranije nezaposlenih žena agronomki, pomognut rad naročito Zadružnog stočarskog saveza i niza poduzeća koja su primila mlade agronome time da ih DA plaća kroz par mjeseci, a nakon toga su ih zadržali kao svoje službenike.

Smatramo da li ovim putem trebalo i eventualna buduća sredstva koristiti — dati ih institucijama odnosno poduzećima koja stručnjake trebaju i djelomično ih plaćaju i to uz obavezu da će u takovim ili tim poduzećima raditi kroz izvjesno vrijeme.

Iz sredstava tehničke pomoći, dobivenih koncem 1953. godine za usavršavanje agronoma, bilo je poslano na praksu odnosno stvarno usavršavanje 169 inženjera i 119 tehničara, odnosno ukupno 288 stručnjaka. Od toga bilo je 48 zaposlenih, a 240 nezaposlenih, odnosno početnika; svi su bili poslani na ukupno 1267 mjeseci, odnosno prosječno na 4,4 mjeseci; od ukupno 288 stručnjaka bilo je 106 žena, a 182 muškaraca; od toga do 15. V. 1954. 215, a nakon toga 73.

Ad b) Pitanje pomoći Polj. fakultetu

Problem izgradnje i osposobljenja poljoprivrednog fakulteta za moderni naučni i nastavni rad smatramo da spada među najvažnije zadatke koji stoje pred našom narodnom vlasti u nastojanjima za sistematsko unapređivanje poljoprivrede.

Smatramo čak da prve investicije za unapređivanje poljoprivrede treba dati fakultetu, a prvu modernu opremu za poljoprivredu fakultetskim dobrima. Naime, lako je shvatljivo, da agronom, da bi mogao primjenjivati modernu nauku i tehniku i time unapređivati poljoprivredu, treba to prvo sam učiti i znati — a to mu se mora omogućiti u školi i na školskim objektima.

Osim toga, fakultet treba osposobiti za održavanje kurseva za svršene agronome i za primanje na specijalizaciju.

Zato smo 13. IX. 1954. uputili ovakav dopis Polj. fakultetu:

»Predlažemo da Poljoprivredno-šumarski fakultet zatraži od nadležnih foruma kredite i investicije za nabavu svih onih fakultetskim dobrima nužnih sredstava za modernu opremu, koja se mogu nabaviti u našoj zemlji odnosno dinarskim sredstvima.

Smatramo potpuno nelogičnim i nepreporučljivim da, dok već danas kod nas niz poljoprivrednih dobara ima moderno navodnjavanje, uređaje za pre-gonske pašnjake, niz novih raznovrsnih strojeva, a fakultet ne samo što nema kolekcije na pr. traktora kao škola u Vinkovcima (16 tipova), nego ni ne do-biva uzorke novih strojeva koji se proizvode u našim domaćim tvornicama, zatim da Zavod za vrtlarstvo nema staklenika, Zavod za ekonomiku nema računске mašine i t. d.

Osim toga, smatramo da fakultetsko dobro treba imati kolekciju pasmi-na stoke, demonstracijske parcele za uzgoj raznih vrsta i sorata kulturnog bilja naših krajeva, jer je tu jedinstvena prilika da mladi agronom u naravi upozna najveći dio naših važnijih vrsta i sorata poljoprivrednog bilja.

Smatramo da pomanjkanje finansijskih sredstava na poljoprivredno-šu-marskom fakultetu ne smije biti razlog mnogim neželjenim posljedicama koje se nužno moraju pojaviti na praktičnom znanju i sposobnosti za rad mladih generacija agronoma, pred kojima stoje tako veliki zadaci unapređivanja poljoprivrede.

Stoga Vam predlažemo suradnju i punu pomoć u nastojanju za što brže osposobljavanje fakultetskog dobra i fakultetskih zavoda da što potpunije odgovore svojim osnovnim zadacima.

U vezi s tim, fakultet je od Izvršnog vijeća zatražio posebna sredstva, a predsjednik Izvršnog vijeća NRH drug Jakov Blažević je primio dekana poljoprivrednog fakulteta, pročelnika polj. odjela fakulteta i predsjednika DAH, te je obećao da će on voditi brigu da se poljoprivredni fakultet izgradi i opremi u roku od par godina.

Ad c) Problem vanjske specijalizacije

Jednako kao i usavršavanju i specijalizaciji agronoma u našoj zemlji, DA treba voditi računa i o specijalizacijama i usavršavanju u inozemstvu. Smatramo da u pravilu treba omogućavati odlazak na specijalizaciju i usavršavanje u inozemstvo samo onim stručnjacima koji su u zemlji već iskoristili mogućnosti usavršavanja, a u slučaju širih finansijskih mogućnosti i onima koji rade u dotičnoj struci a iza toga se vraćaju na isti posao.

Smatramo nadalje da treba zamoliti i upozoriti upravu za tehničku pomoć da se više konzultira sa DA po pitanju izbora kandidata i da nastoji da se određena finansijska sredstva, u koliko se mogu koristiti u evropskim zemljama, mogu koristiti za stvaranje usavršavanja mnogo više stručnjaka. Nadalje, po mogućnosti, izbor kandidata bi trebalo vršiti na temelju natječaja.

Vodeći se tim principima, mi smo, na temelju prijedloga za odlazak na usavršavanje za 1955. godinu koji je predviđao odlazak na usavršavanje 26 stručnjaka, načinili prijedlog za odlazak uglavnom u evropske zemlje, za 44 stručnjaka.

Ad d) Pitanje naše stručne štampe, a posebno Gospodarskog lista i Agronomskog glasnika

Popularna stručna poljoprivredna štampa spada među najbolje pomoćnike agronoma u unapređivanju poljoprivrede. Zato je DA kao osnivač »Gospodarskog lista« dužno da pomogne da se »Gospodarski list« što više proširi i da mu kvalitet bude što bolji.

U vezi sa time, izvršni odbor DAH je razmotrio probleme tog časopisa i dao je slijedeći proglas:

»Izvršni odbor Društva agronoma Hrvatske na sjednici od 4. II. 1955. razmotrio je stanje i probleme naše popularne stručne poljoprivredne štampe, a posebno »Gospodarskog lista«. Ustanovljeno je da je »Gospodarski list« najpogodniji popularni stručni časopis za selo, koji ima realne mogućnosti velikog povećanja broja pretplatnika i koji uz potrebno poboljšanje kvaliteta može najviše doprinijeti ozbiljnim naporima, koji se kod nas počinju ulagati za brže unapređivanje poljoprivrede. Nadalje je ustanovljeno da »Gospodarski list« može aktivnom suradnjom svih agronoma postati odlično sredstvo za popularizaciju nauke u široku praksu i velika pomoć radu svih agronoma u narodu.

Stoga je zaključeno:

1. Da Društvo agronoma Hrvatske kao osnivač »Gospodarskog lista« treba poduzeti sve potrebne mjere za proširenje i stalno poboljšavanje »Gospodarskog lista«.

2. Da Društvo agronoma Hrvatske preuzme na sebe propagiranje i širenje »Gospodarskog lista«.

3. Da to isto učine i Udruženje poljoprivrednih stanica i Poljoprivredna komora NRH. Ističemo primjer Kotarske poljoprivredne stanice u Čakovcu, koja je preuzela zadatak i načinila ugovor da na svom teritoriju nađe 1000 novih pretplatnika.

4. Da izdavač »Gospodarskog lista« svim poljoprivrednim stanicama, podružnicama Društva agronoma i pojedinim agronomima koji nađu nove pretplatnike, plaća uobičajeni honorar.

Zato apeliramo na sve članove DAH, a naročito na sve podružnice i na sve Kotarske poljoprivredne stanice da pomognu proširenje »Gospodarskog lista« i to nalaženjem novih pretplatnika kao i stručnom suradnjom, odnosno slanjem popularnih stručnih članaka, koji su od interesa za široke slojeve poljoprivrednika kao i davanjem sugestija o tome kako i koje probleme bi trebao »Gospodarski list« obrađivati.

Osim toga, DAH je uputilo svim poduzećima i zadrugama koja kontrahiraju ili treba da kontrahiraju poljoprivredne proizvode, slijedeću preporuku:

»Gospodarski list« je popularni stručni časopis za široke slojeve poljoprivrednika. Njegova svrha, kao i historija je dovoljno poznata i ne treba je opisivati.

U periodu unapređivanja poljoprivrede na stotinama hiljada poljoprivrednih gospodarstava kod nas, popularna stručna poljoprivredna štampa treba izvršiti važnu ulogu.

Za sada bi vrlo poželjno bilo da »Gospodarski list« dođe u ruke barem najnaprednijeg dijela naših poljoprivrednika, koji kontrahiraju i uzgajaju za tržište odnosno za tvornice šećernu repu, cikoriiju, suncokret i ostale uljarice, konoplju i drugo predivo bilje, voće i povrće, sjemenje žitarica, industrijskog, povrtnog i krmnog bilja i t. d.

Stoga Vam predlažemo da Vaš radnički savjet razmotri mogućnost da Vaše poduzeće pretplati barem za ovu sezonu ili za čitavu godinu dana sve ili dovoljni broj Vaših kontrahenata — potpuno ili samo djelomično.

Predlažemo Vam ovo u uvjerenju da će velika većina istih kasnije postati stalni pretplatnici »Gospodarskog lista«, a znanja koja će tako sticati, biti će im od koristi za poboljšanje njihovog gospodarstva, a isto tako i u interesu Vašeg poduzeća«.

Osim za »Gospodarski list«, koji je samostalno poduzeće ali mi imamo vis-a-vis njega izvjesna prava kao osnivač poduzeća, mi smo odgovorni za »Agronomski glasnik«, koji izdaje PNZ, ali je naše službeno glasilo.

O važnosti »Agronomskog glasnika«, kao stručnog časopisa, naročito za naše mlade kadrove, nije potrebno govoriti.

U toku 1954. godine su štampane ili su date u štampanje i bit će štampane 1955. god.

1. Jelaska: Vinogradarstvo na primorju
2. Zaštita bilja — Almanah
3. Ožanić: Prilog poznavanju historije polj. u Dalmaciji
4. Almanah: Prilog poznavanju org. poljopr. za NOB-e.

Ovdje valja istaći, da smo u 1954. godini za izdavanje i pomoć stručnoj polj. štampi imali dotaciju od 2,000.000 dinara iz republičkog budžeta, te iz sredstava uprave za tehničku pomoć i da nam je »Agronomski glasnik« ovisan o dotacijama. U koliko ne bi dobili dotaciju »Agronomski glasnik« će brzo biti doveden u pitanje što se ne bi smjelo dogoditi. — Potrebna sredstva su o.g. zatražena od Fonda za unapređenje poljoprivrede.

Ad e) Sudjelovanje DAH u akciji poljoprivrednog prosvjeđivanja

Društvo Agronoma NRH odaslalo je okružnicu agronomima na području NRH slijedećeg sadržaja:

»Društvo agronoma NR Hrvatske kao član SSRN preporuča svim agronomima da se angažiraju u akciji poljoprivrednog prosvjeđivanja, koja će se vršiti ove zime.

Prema našoj obavezi, zadatak podružnica bi bio, da se povežu s odborima koji će rukovoditi akcijom poljoprivrednog prosvjeđivanja u dotičnom kotaru i da im preko svojih članova po mogućnosti osigura predavača za teme iz poljoprivrede. Osim toga, treba da odborima, koji će rukovoditi tom akcijom, pomognu u izboru tema iz područja poljoprivrede, koje su aktuelne za dotično selo i dotični kotar, s obzirom na specifične potrebe ili specifične mogućnosti u nekom selu ili kraju. Tako će se na pr. u vinogradarskom kraju glavna briga posvetiti vinogradarstvu, u voćarskom voćarstvu, a u žitarskom žitaricama i t. d.

Daljnji zadatak podružnica se sastoji u tome, da se izaberu predavači, koji bi se predložili odborima koji rukovode akcijom prosvjeđivanja kao specijaliste eventualno i za područje više kotareva odnosno sela. Odbor, koji rukovodi ovom akcijom, ima već izrađene materijale, koji bi se po pojedinim temama predavali, a raspolagat će i s izvjesnim brojem filmova, te brošurama o dotičnim temama.

Molimo podružnice da upozore sve članstvo, koje će sudjelovati u toj akciji, odnosno držati predavanja o pojedinim temama, neka naročitu pažnju posvete ekonomskoj potrebi, mogućnostima i rentabilitetu dotične grane u tom kraju, kako bi poljoprivrednici i zadružne organizacije imali dovoljno opravdanja za unapređenje određene grane u dotičnom kraju. Nastava treba biti što više zorna u voćnjaku s voćarskim škarama i prskalicom, u polju s postavljanjem demonstracionih pokusa s umjetnim gnojem i sredstvima za zaštitu bilja, u marvogojstvu s postavljanjem i organizacijom ishrane barem nekoliko krava i t. d.

Osim toga, budući da zadrugarstvo predstavlja najveću mogućnost unapređivanja poljoprivrede u našim prilikama, molimo, da upozorite naše članstvo, da predavanja odnosno tečajevi mogu postići svoju svrhu prvenstveno tako, da ta predavanja odnosno tečajevi posluže kao sredstvo za osnivanje specijaliziranih zadružnih organizacija — zadruga ili ogranaka — peradar-skih, govedarskih, svinjogojskih, vinogradarskih, žitarskih i t. d. — u općim poljoprivrednim zadrugama.

Ad f) Problem aktiviranja naših podružnica
i oživljavanja inicijative agronoma

Da bi podstakli inicijativu agronoma, mi smo stali na stanovište da umjesto vrlo velikih podružnica kao što su ona u Splitu te ona u Osijeku, treba smanjiti te osnovati nekoliko novih podružnica, koje će biti bliže lokalnim problemima i potrebama, te nastojanjima na unapređenju poljoprivrede.

Osim toga, mi smo preporučili održavanje sastanaka naših podružnica sa narodnim zastupnicima i ostalim predstavnicima lokalnih organa narodne vlasti i naročito zadružnih organizacija.

Na taj način, povezujući se sa zadrugarstvom i narodnom vlasti na terenu, agronomi će najviše moći načiniti na unapređenju poljoprivrede.

Ad g) Pitanje zaposljavanja agronoma

Kao jednu od za naš stalež važnih promjena koje, su se desile u našoj poljoprivredi 1954. godine, mi već danas ne samo što nemamo nezaposlenih agronoma, nego imamo nekoliko stotina mjesta gdje se agronomi traže.

U takvoj situaciji, DAH si je preuzeo zadatak da pomogne, kako poduzecima koja stručnjake traže, da ih brže dobiju, tako i mladim i nezaposlenim agronomima da se brže zaposle.

Osim toga, naša služba savjetovanja i informacija bi trebala pomoći stručnjacima koji bi se eventualno dobrovoljno, uz pristanak nadležnih organa, mijenjali za radna mjesta.

Ad h) Pitanje osnivanja Poljoprivrednog muzeja

DAH je pokrenulo 1951. god. pitanje osnivanja poljoprivrednog muzeja, te je 1951., 1952. i 1953. godine nastojalo pronaći budžetskog nosioca. 1953. god. je na Glav. god. skupštini usvojeno da Poljoprivredni muzej u osnivanju bude ustanova DAH. Zahvaljujući razumijevanju drugova iz Državnog sekretarijata za narodnu privredu, odobrena je prva pomoć od 150.000 dinara.

Medutim, ne vjerujući da bi se pod postojećim prilikama moglo osnovati muzej kao samostalnu ustanovu, mi smo predložili da daljnju brigu oko osnivanja i vođenja polj. muzeja preuzme poljoprivredni fakultet, slično kao što je to učinio i sa Centralnom poljoprivrednom knjižnicom koja se zahvaljujući pomoći fakulteta razvila u vrlo dobru ustanovu.

»U vezi sa zaključkom Upravnog odbora Društva agronoma NRH od 9. II. 1954. predlažemo osnivanje Poljoprivrednog muzeja kao posebne ustanove pri Poljoprivredno-šumarskom fakultetu u Zagrebu.

Zamisao o osnivanju poljoprivrednog muzeja na području Hrvatske datira još iz druge polovice prošlog stoljeća. Tako već 1864., pa kasnije 1870. i 1874. godine u člancima u »Gospodarskom listu« raspravlja se i predlaže da se pristupi osnivanju Poljoprivrednog muzeja. Nakon Oslobođenja grupa agronoma je 1951. u 5—6 broju »Agronomskog glasnika« ponovo pokrenula ideju potrebe osnivanja Poljoprivrednog muzeja.

Društvo agronoma NRH prihvatilo je zamisao, da se osnuje Poljoprivredni muzej u Hrvatskoj, te je tokom 1951. i 1952. god. nastojalo naći budžetskog nosioca pod kojim bi bio muzej. 1953. god. na skupštini Društva agronoma NRH usvojeno je, da muzej bude privremena ustanova Društva, dok se ne nađe bolje rješenje, a da se do toga vremena vrši prikupljanje materijala i predmeta prema realnim mogućnostima. Grupa agronoma koja je 1951. godine pokrenula diskusiju oko osnivanja Poljoprivrednog muzeja u NR Hrvatskoj bila je mišljenja da se budući Poljoprivredni muzej nasloni, odnosno da bude ustanova Poljoprivredno-šumarskog fakulteta. U tome smislu bio je podnešen prijedlog Upravnom odboru Društva agronoma NRH kako je naprijed navedeno.

U agronomskim krugovima je potreba o osnivanju jednog Poljoprivrednog muzeja više nego dobro prihvaćena. No cijela je stvar do sada ovisila o pitanju gdje će i na čijem će budžetu biti muzej. Sada je stanje t.j. Poljoprivredni muzej u okviru Društva agronoma je provizorij t.j. toliko da stvar potpuno ne utrne.

U vezi iznesenog smatramo da bi bilo najpovoljnije i najbolje rješenje da sa pri Poljoprivredno-šumarskom fakultetu osnuje Poljoprivredni muzej kao posebna fakultetska ustanova po uzoru Centralne poljoprivredne knjižnice NR Hrvatske. Ovaj muzej bi služio kako za potrebe nastave, tako i za potrebe proučavanja naše poljoprivrede t.j. sadanjeg stanja, a naročito njene prošlosti. Smatramo da je potreba za osnivanje Poljoprivrednog muzeja diktirana i činje-

nicom da je poljoprivrednih predmeta, koji bi trebali ući u zbirke jednog ovakvog muzeja iz dana u dan na terenu sve manje.

Slobodni smo napomenuti da u stranim zemljama većinom su muzeji naslonjeni na naučne ustanove, t.j. na poljoprivredne fakultete ili poljoprivredne akademije.

Smatramo da će Poljoprivredni muzej kao jedna važna opće agronomska ustanova biti predmet stalne pažnje Društva agronoma i ostalih poljoprivrednih ustanova, naročito u pogledu materijalne pomoći. U vezi toga Poljoprivredni muzej za nabavku predmeta naći će svestrano razumijevanje u pogledu novčanih pripomoći kako kod narodnih vlasti, tako i kod poljoprivrednih ustanova (imanja). Napominjemo, da je Društvo agronoma NRH primilo od Državnog sekretarijata za privredu NRH pripomoć u iznosu od 150.000.— dinara za osnivanje Poljoprivrednog muzeja. Navedenu pripomoć Društvo je spremno ustupiti Naslovu u koliko dođe do osnivanja muzeja pri Poljoprivredno-šumarskom fakultetu«.

Danas već možemo izvijestiti da je, nakon što je vijeće fakulteta prihvatilo naš prijedlog, osnivanje muzeja na najboljem putu, a o sredstvima koja će dobivati ovisi kojim tempom će se izgrađivati. Međutim, on već danas sabire muzejsku građu i obećava da će se razviti u korisnu kulturnu i nastavnu instituciju.

III.

NAŠI USPJESI I NEUSPJESI 1954. GODINE

Kao što je naprijed već dovoljno istaknuto, u toku proteklóg perioda od 11 mjeseci, odnosno godinu dana, u našoj zemlji, u vezi s našom poljoprivredom, u politici prema poljoprivredi zbile su se velike promjene, koje su došle do izražaja:

1) u nizu novih zakona, uredaba i propisa naše narodne vlasti (već doneseni Zakoni i projekti zakona o zaštiti bilja, o suzbijanju stočnih zaraza, o kontroli sjemenske proizvodnje, o komasaciji, o vinu i t. d.),

2) u povećanju finansijskih i materijalnih sredstava namijenjenih unapređivanju poljoprivrede,

3) u velikim pripremnim radovima koje je u toku prošle godine izvršilo poljoprivredno zadrugarstvo organizacijom specijaliziranih zadružnih saveza, zadruga i ogranaka, i u prvim važnim akcijama i uspjesima istih, koji znače veliko ohrabrenje.

Ima i niz drugih promjena, koje bi se ovdje mogle spomenuti, a koje su uticale i na položaj agronoma u društvu i na njihove plaće, i na potpuno uklanjanje nezaposlenosti koja se bila privremeno pojavila.

Ali je isto tako sigurno, da je vrlo teško, ako ne upravo nemoguće, odvojiti koji su rezultati postignuti zahvaljujući samo narodnoj vlasti ili samo zadrugarstvu, a koji samo agronomima i našim društvenim organizacijama, jer su svi osnovni rezultati postignuti dobrom suradnjom narodne vlasti, zadrugarstva i agronoma i naših organizacija.

Ipak, među ostale važnije, rezultate koji su postignuti uz najaktivnije zalaganje i pomoć DA mogu se ubrojiti i ovi:

1) riješeno je pitanje organizacije poljoprivredne službe u kotaru osnivanjem KPS-a, a za pomoć na njihovom osnivanju, koordiniranju i instruktaziji je osnovano Udruženje KPS-a.

2) Izrađen je »Cjenovnik agronomskih usluga KPS« i »Odluka o plaćanju agronoma KPS«.

3) Oživjela je inicijativa agronoma i DA s time u vezi, opći položaj agronoma se znatno popravio; agronomi su najaktivnije ušli u zadrugarstvo; podružnice su počele održavati konferencije sa narodnim zastupnicima i t. d.

Sa svim tim u vezi, možemo reći da je 1954. god. značila izvjesnu prekretnicu ne samo u našoj poljoprivredi, nego i u životu agronoma i DA.

S druge strane, u našem radu i nastojanjima DA je imalo i većih neuspjeha i nedostataka, o kojima treba voditi računa. Među neuspjeha našeg društva mogu se ubrojiti ovi:

1) Svi agronomi i poljoprivredni tehničari nisu okupljeni u DA. Tako, dok su skoro svi inženjeri članovi DA, računamo da u DA nije okupljeno oko 300 polj. tehničara.

2) KPSe još uvijek nisu osnovane u svim kotarevima i u pojedinim kotarevima još uvijek se diskutira, a agronome stoga, ili uopće nemaju ili ih kompromitiraju u općinama kao općinske agronome.

3) DA nije uspjelo osigurati sredstva za vršenje staža mladih stručnjaka niti osigurati staž.

4) DA nema poslovnog tajnika kao stalno izabranog ugovornog službenika i to je razlog nepotrebnog zaposlavanja funkcionera društva mnogim dnevnim poslovima i uzrok je slabijoj vezi DA sa podružnicama, a rezultira mnogo manjom efikasnosti rada DA, nego što bi to moglo biti, jer bi njegova dužnost trebala biti:

a) informacije: savjetovanje zaposlavanje agronoma, te vršenje usluga za premještaje i zamjene;

b) vođenje evidencije i administracije staža;

c) dnevna veza DA s raznim institucijama;

d) vođenje administracije DA;

e) obilazak podružnica i NOa u vezi sa potrebama agronoma, zadruga i t. d.

5) Pitanje financiranja DA nije riješeno; mi bi samo za održavanje 3 plenuma, 1 god. skupštine, zatim za plaću tajnika, stanarinu i razne obavezne doprinose trebali godišnje oko 800.000 dinara, a imamo prihod od oko 100.000 dinara od članarine.

6) Nedovoljna veza s podružnicama 1954.

7) Nismo izborili pravo da sve naše podružnice budu pozivane, kao i DA, da daju svoja mišljenja i prijedlog za izbor direktora, kod donošenja raznih propisa i t. d.

IV.

PROBLEMI I ZADACI DAH 1955. GODINE

Kako u vezi sa već ranije iznesenim, tako i u vezi sa zadacima koji su za 1955. godinu već postavljeni za unapređenje poljoprivrede po narodnim vlastima i naročito po zadrugarstvu, a također sa zadacima i problemima na koje DA nije dospjelo, smatramo da se DA, naše podružnice i naše članstvo treba angažirati naročito na ovim problemima:

1. da se zahtijeva osnivanje KPSe u svim kotarevima;
2. da se zahtijeva usvajanje Cjenika agronomskih usluga i odluke o plaćanju agronoma KPSe-a u nekoliko kotareva, po prijedlogu Udruženja KPSe, te da se eventualni nedostaci isprave;
3. da se osigura usavršavanje što više agronoma pomoću seminara;
4. riješiti pitanje staža za mlade stručnjake;
5. da se osigura pomoć poljoprivrednom fakultetu, a tražiti reorganizaciju srednjih poljoprivrednih škola;
6. da agronomi još mnogo više usmjere svoj rad za razvoj zadrugarstva i zadruga;
7. da podružnice imenuju delegate u komisije za izbor direktora;
8. da se osigura maksimalno angažiranje agronoma za organiziranje kotarskih i I republičke poljoprivredne izložbe;
9. da se riješi pitanje financiranja DA, postavi stalnog tajnika i organizira službu zaposlavanja agronoma;
10. da se traži uvođenje registra ovlaštenih agronoma za izradu i reviziju gospodarskih osnova i ostalih projekata, a revizija načini obaveznom.